

APEL
twórców, wydawców, księgarzy, animatorów kultury i nauki,
zebranych 8 grudnia 2010 r. na Kongresie „Republika Książki”
w Bibliotece Narodowej w Warszawie
w sprawie poprawy warunków czytelnictwa prasy i książki
przez stosowanie obniżonej i jednolitej stawki VAT
na tradycyjne produkty wydawnicze oraz ich odpowiedniki *on-line*

Zakres i rozmiar stosowania podatku od towarów i usług jest mocno zróżnicowany w krajach Unii Europejskiej. Te same produkty i usługi posiadają niczym nie uzasadnione zróżnicowanie stawek, co wywołuje dyskusję krajów członkowskich UE.

Unijna struktura podatku VAT została po raz pierwszy przyjęta przez Radę Unii Europejskiej w 1992 roku w ramach idei tworzenia europejskiego rynku wewnętrznego. Państwa członkowskie mają stosować jednolitą stawkę standardową w wysokości przynajmniej 15% oraz mają prawo do zastosowania najwyżej dwóch obniżonych stawek w wysokości nie niższej niż 5% poza tradycyjnie ustanowionymi stawkami.

Zgodnie z Artykułem 98 (2) Dyrektywy Rady 2006/18/2006 („Dyrektywa w sprawie VAT”), państwa członkowskie dysponują opcją pozwalającą na stosowanie obniżonych stawek VAT do kategorii towarów i usług wymienionych w Aneksie III Dyrektywy. Dotyczą one książek, gazet i czasopism. Jednak wspomnianych obniżonych stawek nie można stosować do usług świadczonych elektronicznie, a zatem nie mogą być one stosowane do wydawnictw elektronicznych.

W roku 2004 wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej utrzymana została na czteroletni okres przejściowy „0” stawka VAT na książkę i prasę specjalistyczną a pozostałe tytuły prasowe pozostały objęte 7% stawką VAT.

W Rozporządzeniu Komisji Europejskiej z 2007 roku (KOM(2007)380) przyjęto, że obecna struktura stawek VAT jest efektem zamkniętych negocjacji politycznych ale też nie jest efektywnym narzędziem z „perspektywy rynku wewnętrznego oraz globalnej konkurencyjności biznesowej Unii Europejskiej”. Aby stworzyć bardziej harmonijną architekturę zredukowanych stawek VAT na szczeblu unijnym, Komisja zaproponowała bardzo obniżoną stawkę VAT na towary i usługi pierwszej potrzeby, wśród których opcyjnie znalazły się cele, które zasługują na preferencyjne traktowanie, takie jak kultura i edukacja.

W 2009 roku zakres stosowania obniżonych stawek został poszerzony, ale jedynie w odniesieniu do innych produktów fizycznych i objął na przykład nagrania książek na płytach kompaktowych oraz nagrania na płytach CD-ROM, co już zostało wykorzystane w Polsce w znowelizowanej ustawie o podatku od towarów i usług, która objęła od 2011 r. zredukowaną 5% stawką VAT książkę oraz prasę specjalistyczną, a także książki wydawane na dyskach, taśmach i innych nośnikach elektronicznych. Poza tą regulacją znalazły się podobne produkty prasowe, które będą objęte podstawową stawką VAT – 23%.

W czerwcu 2010 roku Komisja Europejska oświadczyła, że planuje rozpocząć konsultacje na temat unijnej strategii odnośnie do VAT, w tym przyszłej harmonizacji podatku. Zostało to spowodowane faktem, że „mimo różnorodnych poprawek wprowadzanych do wspólnego systemu VAT [system] nadal wykazuje ułomności oraz wysokie obciążenia administracyjne. Oznacza to koniecz-

ność jego dogłębnego przeszacowania. Nowe wyzwania stanowią także: nowa rzeczywistość ekonomiczna, procesy technologiczne, rodzaje nadużyć itp.” Dlatego Komisja opublikowała 1 grudnia br. Zieloną Księgę w sprawie nowej strategii VAT.

Zielona Księga stanowi asumpt do debaty na temat ogólnego przeglądu systemu VAT stosowanego w Unii Europejskiej i obejmować będzie wszystkie jego aspekty, m.in. takie kwestie, jak rozwiązywanie problemów z transakcjami transgranicznymi, zakres VAT, odliczenia, obciążenia administracyjne, zagwarantowanie poboru VAT, a także stawki. Określa także kategorie towarów i usług, które powinny być objęte zredukowaną lub silnie obniżoną stawką. Komisja Europejska określiła czas na przesłanie opinii w tej sprawie do 31 maja 2011 roku.

W ostatnich latach wydawcy stopniowo przystosowywali swoje firmy do rozwoju wydawnictw elektronicznych oraz opracowywali nowe modele biznesowe. Choć, ogólnie rzecz biorąc, główna część treści nadal dociera do czytelników w tradycyjnej formie papierowej, to jednak wciąż rosnąca jej ilość oferowana jest czytelnikom w sieci internetowej.

Trudna sytuacja ekonomiczna i biznesowa w ostatnich latach stanowiła szczególne wyzwanie dla wielu wydawców, zwłaszcza prasowych, którzy zainwestowali znaczące kapitały w rozwój funkcjonujących pozytywnie modeli biznesowych w sieci. Innowacje te przynoszą coraz większe efekty, w postaci coraz szerszej, kierowanej do konsumentów oferty elektronicznej.

Wydawcy uważają, że aktualnie obowiązujące obniżone stawki VAT powinny zostać rozszerzone na sieciowe wersje elektroniczne prasy i książki. Nie tylko spowodowałoby to, iż wysokiej jakości treści prasowe i książkowe staną się bardziej dostępnymi dla czytelników, ale także stosowanie obniżonych zredukowanych stawek byłoby impulsem niezwykle potrzebnym do rozwoju sektora wydawniczego.

Wykluczenie usług świadczonych elektronicznie – takich jak prasa i książki wydawane w sieci – z obniżonych stawek VAT nie tylko zniechęca do tworzenia innowacyjnych modeli biznesowych, ale także utrudnia stworzenie „dynamicznego rynku cyfrowego”, co jest jednym z głównych celów Komisji Europejskiej, zapisanych w Agendzie Cyfrowej.

Rola czytelnictwa i dostępu do wysokiej jakości informacji i publikacji w celu formułowania opartych na wiedzy opinii, umożliwia obywatelom aktywny udział w procesach demokracji i nieograniczone uczestnictwo w kulturze. Sprawą kluczowej wagi jest więc utrzymywanie szerokiego spektrum dostępnych produktów prasowych i książkowych w celu zwalczania wtórnego analfabetyzmu, prowadzenia procesu nauczania, oraz opracowywania i dzielenia się polskim i europejskim dziedzictwem kulturowym.

Ostatnie dziesięciolecie, związane z gwałtownym rozwojem nowych mediów, nie pozostało bez wpływu na tradycyjną działalność wydawniczą prasy i książki. Niski stopień czytelnictwa w Polsce na tle wysoko rozwiniętych krajów europejskich został pogłębiony przez silny rozwój mediów elektronicznych. Skutkuje to spadkiem sprzedaży prasy jak i ograniczeniem produkcji książkowej. Wprowadzenie 5% stawki VAT na książki i prasę specjalistyczną od 2011 r. przeniesie się na wzrost cen. Można się wskutek tego spodziewać spadku sprzedaży, podobnie jak w roku 2001, po wprowadzeniu 7% stawki VAT na prasę.

Biorąc powyższe pod uwagę, zebrani w Bibliotece Narodowej w Warszawie na Kongresie „Republika Książki” apelują do Pana Donalda Tuska, Premiera Rządu RP, aby uznając przedstawione wyżej argumenty dotyczące warunków rozwoju czytelnictwa prasy i książki, mających fundamentalne znaczenie dla poziomu edukacji i kultury polskiego społeczeństwa, chciał przyjąć stanowisko Rządu popierające na forum Komisji Europejskiej wprowadzenie jednolitej „0” lub silnie zredukowanej stawki VAT dla drukowanej prasy i książki oraz ich wersji elektronicznych udostępnianych w sieci internetowej.

Grzegorz Gauden
Dyrektor Instytutu Książki

Waldemar Janaszek
Przewodniczący Zarządu Głównego Stowarzyszenia Księgarzy Polskich

Jerzy Koźmiński
Prezes Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności

Jan Krajewski
Prezes Stowarzyszenia Polski Związek Bibliotek

Tomasz Makowski
Dyrektor Biblioteki Narodowej

Piotr Marciszuk
Prezes Polskiej Izby Książki

Wiesław Podkański
Prezes Izby Wydawców Prasy

Adam Pomorski
Prezes Polskiego Pen Clubu

Rafał Skąpski
Prezes Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek

Elżbieta Stefańczyk
Przewodnicząca Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Henryk Tokarz
Prezes Izby Księgarstwa Polskiego

Marek Wawrzek
Prezes Zarządu Głównego Związku Literatów Polskich